

Blog 149 “Gedachten, groter dan mijn leeftijd”

Het was nog maar week 1 van 2021, het was woensdag 6 januari. “Het werd die avond stil in onze huiskamers” zei een bekende Nederlander de zondag daarna in het televisieprogramma Buitenhof. Geen wonder, wat begon als een demonstratie van duizenden Trump-aanhangers eindigde met de tumultueuze bestorming van een baken van de democratie: het Capitool in Washington. We zaten erbij, we keken ernaar, we werden stil.

Tallose videobeelden en foto's gingen de wereld over. Ze vertellen de schokkende verhalen over de – door Trump opgehitste – gewelddadige radicalen in de rotunda, de vergaderzalen en de kantoren van het Congres. We zien aanvallers die de deur van de verblijfsruimte van Pelosi trachten te forceren en van schreeuwende onverlaten: 'Hang Pence op!'

Verhalen! – Onze verhalen vertellen wie wij zijn. Zo heeft ook elke samenleving zijn verhalen. Zij vertellen wat mensen in een groter verband drijft, waardoor mensen worden bewogen en wat ze teweeg brengen. We zagen en hoorden die avond verhalen van mensen in een verscheurd land met (minstens) twee waarheden. Ik dacht die avond weer aan mijn eigen verhalen over de mensen die ik daar ontmoette, over het Capitool, Washington, Amerika, het land dat ik driemaal – alleen of met mijn familie – bezocht.

1994 – Als Collegevoorzitter van de Hogeschool Windesheim in Zwolle sprak ik op een wereldcongres van Colleges in Washington. We hoorden verhalen van collega's, 'all over the world'. Verbijsterd luisterde ik naar mijn Amerikaanse collega's met hun zeer tegenovergestelde visies op onderwijs en samenleving. Ze luisterden schijnbaar aandachtig naar elkaar, maar zwegen in de daarop volgende plenaire discussies. Zwijgen was het toverwoord om het met elkaar vol te houden, zo vertelden Amerikanen mij. Dat was dus ook al zo in 1994. Niet plenair, maar in het verborgene van de lift sprak een Amerikaanse collage mij aan, twee dagen na mijn lezing over het onderwijs in Nederland. Hij zei alleen maar “I'm shocked” en schudde zijn hoofd. Hoe dat kwam, vroeg ik hem toen hij zweeg. “Door jouw verhaal over het Nederlandse onderwijs... die gelijkstelling van alle soorten en richtingen van onderwijs... Unimaginable!”

Mijn gemengde gevoelens over die conferentie verhinderden niet dat ik overweldigd was door Washington D.C., voelbaar het centrum van een wereldmacht, zichtbaar op en rondom The (National) Mall – van het Capitool tot het Lincoln Memorial ruim 3,5 km. wandelen! De Mall met zijn monumenten, standbeelden, musea, het Witte Huis, uren dwalen! Vlakbij het Capitool was ook nog The Dubliner, één van de Ierse pubs, waar ik de historie van de Pilgrim Fathers voelde én Sid – een prachtige, rijk denkende Amerikaan met Ierse wortels – ontmoette, waarmee zoon Robert en ik nu nog contact hebben.

Een jaar later gingen we met z'n vieren naar Amerika. Ik moest en zou met vrouw en kinderen delen wat ik in Amerika had ervaren. We wilden nog veel meer van Amerika zien! Zoon Martijn wilde niet mee: Amerika? Dat vreselijke land – zijn analyse loog er niet om. Hoe zou hij me nu met een glimlach hebben aangekeken: weet je nog wel Roel, pa? Zijn afkeer weerhield ons niet en zo liepen we met z'n vieren door het Capitool, overweldigd door de rotunda en de verhalen die daar verteld worden in de schilderijen en standbeelden – met alle kanttekeningen die daarbij gemaakt kunnen en moeten worden.

Hoe herkenden we de rotunda op woensdagavond 6 januari 2021 toen de beelden van de bestormers – zij overigens zonder toegangspas! – onze woonkamer binnenkwamen. Maar het was geen féést der herkenning. Het werd stil in onze huiskamer!

Er waren in week 1 van 2021 meer verhalen waardoor het stil werd in onze woonkamer. Jij en wij hebben ons eigen coronaverhaal. Wij hebben onze fysieke contacten tot vrijwel nul teruggebracht. We weten: we zijn niet de enigen die de voor ons zeer ernstige coronarisico's vrezen. Jij wordt wellicht in je economisch bestaan, in de uitoefening van je prachtige beroep ernstig bedreigd. Je bent jong, je wilt naar school, je baalt. Het coronavirus raast over de wereld, kent geen landsgrenzen en -muren, discrimineert niet.

De grote verhalen over corona, over de bedreiging van de democratie – niet alléén in Amerika – ze kunnen ons mogelijk verlammen. Maar dan is er in week 1 van 2021 ook het kleine verhaal van Abdul, over hoop, moed, solidariteit, doorzettingsvermogen.

Is het wel een klein verhaal? We keken vijf avonden in onze huiskamer naar 'De Wasstraat' en het werd steeds stiller. We zagen en hoorden de verhalen van die geweldige ondernemer Martin (47), zelf ooit failliet gegaan. Hij weet hoe gemakkelijk je in de problemen raakt en hoe moeilijk je er weer uitkomt. Hij is eigenaar van het Deventer bedrijf Matz met een aantal wasstraten. Hij heeft zestig medewerkers in dienst, waarvan velen 'een 'afstand tot de arbeidsmarkt' hebben. Ach ja, je bent immers minder begaafd, je bent niet geïntegreerd, je hebt een beperking, je bent misschien zelfs (ernstig) getraumatiseerd. Er krioelen vijf, zes hulpverleners om je heen. Dat helpt niet!

Een Syrische vluchteling

Maar dan is er die ondernemer Martin – voor mij nu al de sociale ondernemer van het jaar. We zien en horen hoe hij zijn medewerkers gaande houdt, voor ze in de bres springt, hulpverleners coördineert(!). Ik licht er graag één werknemer uit: de Syrische Abdul. Zijn vader stuurde hem – toen twaalf jaar oud – alleen op de vlucht: “*Als één van ons ontsnapt, gaan we tenminste niet allemaal dood.*” Het kostte de jonge Abdul twee

jaren vol ontbering om Nederland te bereiken. Abdul is – nu twintig – inmiddels gepromoveerd tot assistent-manager in de wasstraat. Ik hoor zijn verhaal, ik hoor hem die onvergetelijke woorden uitspreken: “*Mijn gedachten zijn groter dan mijn leeftijd.*”

Abdul, wat heb je in de twintig jaren van je leven doorgemaakt om dit te kunnen zeggen?

Ik hoorde premier Rutte tijdens de corona-persconferentie op 12 januari zeggen: “Het valt steeds moeilijker vol te houden.” Dat is zeker waar voor mensen van wie de door hen opgebouwde wereld door corona in elkaar stort, voor veel jongeren ook. Zeker, leed en pijn en verdriet mag je nooit vergelijken. Maar toch, die Abdul...

Maar toch, wie heeft er geen zorgen? Ik maak me ook zorgen. Zorg over de complotten denkers met hun alternatieve feiten, de corona-ontkenners, onze 'tolerantie' voor het corona-wangedrag en gebrek aan sociale discipline, de vele Trump-bewonderaars in ons land, de raciale en 'eigen volk eerst' denkers, de minachters van ons parlement en van de rechtstaat, de ontkenners van de ecologische nood. Ik vrees de schreeuwers die niet luisteren. Ik vrees – niet minder – ook de zwijgers. Maar bang? Verlamd? Nee! Moed is: je angst, vrees, zorgen in de ogen durven kijken en dan hopen!

Hopen, dát deed Abdul. Hij was twaalf, vluchtte, was twee jaar onderweg, zonder 'een stip op de horizon', zonder mensen die hem knuffelden. Nu twintig, zegt hij: “*Mijn gedachten zijn groter dan mijn leeftijd.*” Wat dacht hij toen hij in week 2 hoorde over ons land met zijn 'ongekend onrecht'? Dacht hij: 'Het valt steeds moeilijker vol te houden'?

Ook nu hoor ik tijdens het schrijven van deze blog het lied *America Tune* van Paul Simon (geschreven in 1973) over de Pilgrim Fathers, het schijnbaar verloren Amerika, de verbrijzelde droom, over het Vrijheidsbeeld dat weg zeilt in de zee. En toch: “*It's alright.*” Twee uitvoeringen:

- In 1981 waren er meer dan een half miljoen (!) mensen in Central Park, New York. Ze hoorden Simon and Garfunkel tijdens een groots benefietconcert onder meer [America Tune](#) zingen.
- Zesendertig jaar later zingt Paul Simon, 74 jaar oud, zijn lied opnieuw; veel langzamer, met een 'oude' stem. Maar wat mooi! Zijn z'n gedachten dan nóg groter dan zijn leeftijd? ["Kijk en luister](#) of [luister, ogen dicht](#).